
Hij mat den mijnwerker met een strengen blik.

„Ik waarschuw maar eens — versta je mij?”

En Dasley droop af.

Het werk had zijn geregelden voortgang. Gil werkte ijverig voort; blijkbaar om den verzuimden tijd weer in te halen.

„Hoeveel boorholten moeten ontploffen, Gil?” vroeg de aannemer op zakelijken toon.

„Twintig, Baas. Ik zal aanstonds beginnen.”

Marais zocht zijn schuilplaats op, onder de galerij. Gil was in volle actie, en de boorholten ontploften met een daverenden slag, terwijl Marais ze met groote nauwkeurigheid telde.

De eerste ontploffingen volgden elkander vlug. Toen was er een pauze. Daarna volgden de anderen. Marais telde er negentien, en hij wachtte op de twintigste. Maar deze kwam niet, en hij wachtte tevergeefs.

„Eén ontploffing is mislukt,” mompelde hij in zichzelf.

Het geschiedde den laatsten tijd herhaaldelijk, dat een boorholte weigerde. Het hinderde hem; hij was een man van nauwgezetheid. Het moest alles sluiten als een bus. Als negentien boorholten ontploften, waarom dan de twintigste niet? Was er geen fout gemaakt, dan zou de twintigste ook zijn ontploft. Er moest dus een fout zijn, en hij wilde ze weten, zooals een wiskunstenaar de fout in de berekening wil weten.

Doch men mocht zich niet overhaasten. Het hoofd door de ellebogen gestut, zoo wachtte hij in de pikzwarte duisternis, met een geduld, waarover hij zich zelf verbaasde.

„Hammerstein — ben jij daar?”

„Jawel, Baas.”

„Heb jij de ontploffingen geteld?”

„Het waren er negentien, Baas.”

„Dat klopt. En de twintigste blijft weg.”

„Ze heeft geweigerd.”

„Dat meen ik ook. En ik zal 't onderzoeken.”

„Dan zal u nog een klein half uur moeten wachten.”

„Ja man, maar dat is reine onzin.”

„Ik denk 't ook; 'tis bocht,” zei Hammerstein met een schamperen lach.

Hij was een man van de oude school, en hij had reeds zoveel jaren goud gedolven, dat het hem moeilijk viel, zich aan te passen aan de nieuwe verhoudingen.

Doch de oude Duitscher had ongelijk, en het reglement, dat voorschreef, minstens een half uur te wachten met het onderzoek, had gelijk.

Er was alle reden voor. De mogelijkheid van een vertraging in de ontploffing bestond immers. Bovendien ontstonden er door de ontploffingen giftige gassen, terwijl het opwarrelende stof een vreeselijke kweekplaats was voor de schrikkelijke mijnkwaal, de longtering. De mijndokters hadden er telkens op gewezen, dat die voorbarige onderzoeken naar geweigerde ontploffingen vele slachtoffers maakten onder de mijnwerkers, terwijl de Gezondheidscommissie er bij haar laatste rapport uitdrukkelijk op had aangedrongen, om aan dit artikel van het reglement krachtig de hand te houden.

Doch de eigenzinnigheid, die Hammerstein kenmerkte, scheen door den aannemer overgenomen te zijn. Hij had het bewuste artikel zoo dikwijls overtreden, zonder er slechte gevolgen van ervaren te hebben. Hij lachte er mee, en noemde het grauwe theorie, ongeschikt voor de praktijk. En met de onversaagdheid, die hem in het gewone leven kenmerkte, begaf Marais zich naar de boorholten.

Er hing een zware, gele rook, die zijn ademhaling ernstig belemmerde. Doch daarmee had hij gerekend, en het zou hem niet keeren. Kruipend zette hij zijn tocht voort; hoe lager aan den grond, hoe minder last van den rook.

Nu waren de boorholten, die hij moest hebben, bereikt. Hij onderzocht ze, een voor een, totdat de boorholte, die geweigerd had te ontploffen, was bereikt.

Het was weer de oude geschiedenis. De lont was doorgebrand tot de kraag der holte.

„Het slaghoedje deugde niet,” mompelde hij; „dat moet het zijn.”

Haastig begaf hij zich langs de galerij naar het magazijn, bracht slaghoedjes mee, en zette zich aan 't werk, om nieuwe lonten te maken.

Dan tastte hij in den zak. Gelukkig! Daar vond hij nog klemmers, om het slaghoedje vast te haken.

Nu werd de lont weer aangelegd. Een fout mocht er immers niet zijn; de boorholte mocht niet weigeren.

Hij wierp nog een laatsten blik op de nieuwe lont. Er haperde niets aan. Toen ontstak zijn hand de lont, en hij keerde vlug naar zijn oude schuilplaats terug.

Met een sterk gevoel van bevrediging ving zijn oor den daverenden slag der ontploffing op. Het kon immers ook niet anders. Als het materiaal goed was, dan was geen weigering denkbaar.

In het gevoel der bevrediging mengde zich echter een wrange druppel, nu hij aan het materiaal dacht. Telkens haperde het. Het was geen eerste kwaliteit, dat hij den laatsten tijd kreeg. De werktuigen waren meer dan eens half of driekwart versleten; er ging somwijlen een uur voorbij, voordat de werktuigen bruikbaar waren gemaakt. Hammerstein had er gister nog over geklaagd, dat het ijzer van zijn houweel wel blik leek te zijn.

Nu was het met de slaghoedjes ook weer mis. Het was het werk van Gil — waarom keek hij niet beter uit zijn oogen? Wat bedoelde die obstructie toch? Sinds den dag, dat Jan Marais had geweigerd, op Slawski's voorstel in te gaan, was er een geheime macht opgestaan, die storend in zijn arbeid ingreep.

Hij was niet voornemens, zulks nog lang te dulden. Als dat geniepig geplaag niet spoedig eindigde, dan zou hij er rapport van maken bij den mijnkapitein. Hij liet zich niet ringelooren, vooral door dien Pool niet.

Deze stemming berustte op een ondergrond van nationaal bewustzijn, zooals hij het tot heden nog niet zoo sterk had gevoeld.

Wie was die Pool? Marais had er dezer dagen eens naar geïnformeerd bij den politiemans Venter, en hij was tot de ontdekking gekomen, dat Slawski als een maatschappelijke schipbreukeling, met geen blank paspoort, was aangespoeld aan den Witwatersrand, en met een aapachtige vlugheid langs het reddingstouw, door mijnheer Philips hem toegeworpen, bij den goudkoning aan boord was gekomen.

„Ik vermoed, dat hij de geheime spion en handlanger van den goudkoning is geworden,” had Venter gezegd.

Marais had er niet veel op geantwoord, maar hetzelfde vermoed: achter het voorstel van Slawski stond Lionel Philips . . .

De Pool sleepte de politiek in de gondmijn; dat was het. Maar Marais was niet bang voor den Pool, al stond hij onder de bescherming van Philips. De goudkoning had op Kosmos niets te kommandeeren, en Harrison, de mijnkapitein, was er in elk geval ook nog.

Het werk was afgeloopen voor dezen dag, en Marais begaf zich met den Duitscher naar de lift.

„Wanneer gaat u met mij eens mee naar de Duitse club?” vroeg Hammerstein.

Marais wist nog niet eens, dat er een Duitse club bestond.

„Ik zal wel een keer met je meegaan,” zei hij.

„Vanavond?”

„Nu goed — vanavond dan! Kom me maar halen!”

„Afgesproken!” zei de Duitscher.

Ze waren nu boven. Hammerstein verdween om den hoek, en Marais begaf zich direct naar de kleedkamer. Daar waschten de mijnwerkers zich en verkleedden zich. De kleedkamer was de plek, waar ze weer in beschaafde menschen, met de hoord aan, werden gemetamorfoseerd.

Toen Marais de kleedkamer binnentrad, stonden een aantal mijnwerkers, die zich reeds hadden verkleed, met elkander te praten. Marais herkende de hooge stem van Slawski, en toen ze den Afrikaner zagen, begonnen ze hem spotachtige blikken toe te werpen.

Hij deed net, alsof hij niets merkte, maar Dasley trad hem vrijpostig in den weg.

„Is No. 956 van jou?” vroeg hij.

„Dat zal ik wel weten,” antwoordde Marais op scherpen toon; „bemoei je met je eigen zaken!”

Door de obstructie, die hij telkens ervoer, was zijn stemming geprikkeld, en hij voelde, niet veel te kunnen verdragen.

„Als No. 956 jou kleedkast is, dan moet je eens lezen, wat daar hangt,” spotte Dasley.

Hij voelde zich nu vrij, daar de werkuren waren afgeloopen.

„Begin jij eerst maar eens, te leeren lezen en schrijven,” antwoordde Marais.

„Je behoeft zoo'n hoogen toon niet aan te slaan,” riep Dasley op tergendende toon.

„Net goed,” sarde Gil. „Geef hem zijn vet! Waarom mocht ik daar straks geen vijf seconden met je praten? Omdat we geen vrienden van de Boeren en van Paul Kruger zijn. Maar nu zullen we spreken.”

„Waarom zijn jullie tegen President Kruger?” vroeg Marais.

„Omdat we hart hebben voor de Uitlanders.”

Het was de stem van Slawski, en Marais begreep, dat het een complot was. Ze zochten twist; ze wilden hem het vuur dicht aan de schenen leggen.

Marais was er door verrast. Hij wist niet, dat de revolutionaire ideeën reeds zóó ver hadden doorgestig.

Het zat hem niet in den kleinen Dasley met zijn wanstaltigen neus, waarvan het neusbeen eens in een vuistgevecht was gebroken. Zijn brutaliteit was groot, maar hij bezat weinig hersens. Het zat hem evenmin in den langen Gil, wiens grootte in omgekeerde orde stond tot zijn verstand, en evenmin in die groep mijnwerkers, die hem met vijandige blikken opnamen.

De sluwe man, die hen had opgehitst, was Slawski; hij had het onkruid gezaaid en het kwam weelderig op, dank zij de kortzichtigheid dezer eenvoudige mijnwerkers.

Slawski voelde zich trouwens sterk. De goudkoningen stonden achter hem. Ook zat er electriciteit in de lucht, en het Jingoblad „Star” had zijn kolommen geopend voor de zogenaamde grieven der Uitlanders. Het blad stookte het vuur op van dag tot dag. Het was een systeem, een stelsel, en men wist niet, wat daaruit nog zou groeien.

Marais beheerschte zich. Dit geval was voor hem een openbaring. Het was de ondergrondse haat en zelfzucht, jaloezie en hartstocht, die met de lift naar boven ging, om er uit te slaan tot een vlam....

Thans brieschte de woedende verontwaardiging tegen de verdrukkens. Het stond immers in de krant, dat de Uitlanders verdrukt werden, en daarom zou 't wel waar zijn. Slawski

---

bevestigde het trouwens elken dag met een vloed van woorden, dat de toestand onhoudbaar was geworden.

„Er moet iets gebeuren,” orakelde de „Star” met een plechtig gebaar.

Wat moest er dan gebeuren? Dat wist niemand dan de ingewijden.

Marais met zijn gezond boerenverstand voorzag, wat er gebeuren zou, als deze furie had uitgeraasd. Dan zou de worsteling weer beginnen tusschen het kapitaal en den arbeid. De arbeid zou zich organiseeren, om sterk te staan, wel te verstaan de blanke arbeid, om een overstrooming door den zwarten arbeid te keeren. Want de Kaffers beteekenden goedkoopere werkkrachten.

Marais ging naar zijn kleedkast: No. 956.

„Kijk nu!” riep Dasley.

Marais keek even om. Een verachtelijke glimlach plooiden zijn gelaat.

„Kijk wat er aan den spijker van je kleedkast hangt!”

Het was een stuk bordpapier. Er stond met zware, groote letters op geschreven: „Ellendeling.”

De jonge Afrikaner voelde op dit oogenblik een gelukkig evenwicht in zijn ziel, dat hem onaantastbaar maakte.

„Nu, wat zou dat?” vroeg hij.

„’t Is een barre belediging,” antwoordde Dasley.

„Voor wien?” vroeg Marais met een onnoozel gezicht.

„Voor jou,” schreeuwde Dasley.

Marais schudde het hoofd, zooals we doen, wanneer we tusschen een bende halve en heele idioten zijn geraakt. Hij schreed kalm naar de waterleiding, en nam een stuk zeep, om zich te wasschen.

„’t Is een kinderachtigheid,” zei hij; „heb jij er dat schunnige woord soms op geschreven, Gil?”

„Ik heb ’t gedaan,” zei Dasley, zich op de borst slaande. „Kom maar op, als je durft!”

Hij rook naar den alcohol. Slawski had hem zoeven in de kroeg een borrel whisky gegeven, om moed te krijgen, maar Dasley had gezegd, dat het met één borrel niet zou gaan.

Toen had Slawski hem nog twee borrels gegeven, en Dasley had toen gezegd: „Nu ben ik er klaar voor.”

„Heb jij dat geschreven?” vroeg Marais ongeloozig.

„Ja, ik. Dat zei ik je immers. Je bent toch niet doof?”

„Jij!” hernam Marais. „Je bent niet in staat, je naam te schrijven, al zou jij er je leven mee kunnen redden.”

Slawski brandde van ongeduld, om te weten, wat Marais met dat bordpapier zou doen. Hij stelde zich voor, dat de Afrikaner het papier zou verscheuren, en de stukken onder zijn voet vertrappen.

Doch Marais dacht er niet aan en nam het bordpapier kalm weg van den spijker. Hij ging er mee den anderen kant op, terwijl een opzichter hem tegenkwam.

„Zeg — welk nummer heeft Slawski?”

„Nummer 511, Baas.”

„Ja, dat dacht ik al. Dank u wel.”

Hij ging naar No. 511, en hing er het bordpapier bedaard aan den spijker.

Doch Slawski zag het. Het bloed steeg hem naar de wangen, en hij ging Marais tegemoet.

Hij kwam niet alleen. Het geheele complot omsingelde den Afrikaner, en de vuisten werden gebald.

„Waarom hang je dat bordpapier voor mijn kleerkast? Ik vraag je rekenschap,” brieschte de Pool.

Marais behield zijn bewonderenswaardige kalmte.

„Ik zal je rekenschap geven, al ben ik 't niet verschuldigd. Ik heb een vergissing hersteld; dat is alles.”

Hij wilde heengaan, maar de mijnwerkers lieten hem niet door.

„Zoo goedkoop zal je den dans niet ontsnappen,” schreeuwde Slawski, die alle zelfbeheersching scheen verloren te hebben; „jij bent een ellendeling, jij bent een driedubbele ellendeling — versta je mij?”

Op dit oogenblik verscheen de hooge, indrukwekkende gestalte van den mijnkapitein op het tooneel.

Hij keek verwonderd rond.

„Wat beteekent dat?” vroeg hij met een streng gebaar; „ik vraag je, Marais, — wat beteekent dat?”

„Een troep kwajongens,” antwoordde de Afrikaner, „die mij niet wilden laten passeeren.”

De gebalde vuisten ontsloten zich. En een voor een dropen ze af, behalve Dasley, die te veel whisky had gedronken.

Zijn tong begon dubbel te slaan.

„Die kerel,” zei hij, met de hand op den Afrikaner wijzend, „is een elle....elle....elleellending; dat is hij.”

„Maak, dat je uit mijn oogen komt!” beval de mijnkapitein.

Hij was een vurige geheelonthouder, en had den dood gezien aan den alcohol.

„Wil je voortmaken?”

Dasley was echter te ver heen, om nog naar bevelen te luisteren.

„Ik verdraai het, om heen te gaan. Ik.... lust jou, kapitein, ook nog wel, al was jij zoo... zoo... lang als Go... Go... Goliath. Ik ben 'n ech... ech... echte gentleman — kom maar op!”

Harrison wenkte een zwarten politieagent, die, met de uniformpet op één oor, voorbijkwam.

„Arresteer dezen man! Hij is stonedronken en wordt gevaarlijk. Heeft hij zijn roes uitgeslapen, dan laat je hem loopen — welk nummer heeft hij?”

„No. 333, kapitein.”

Harrison nam zijn boekje en noteerde het nummer.

„Ik wil met dien knaap nog eens een hartig woordje wisselen,” zei hij, „als hij nuchter is. Het wordt mijn tijd — dag, Marais!”

En zoo scheidden zij.

HOOFDSTUK XVII

In de Duitsche Club.

Het was voor Marais een opluchting, dezen avond als gast met Hammerstein naar de Duitsche club te mogen gaan.

In de eenvoudige zaal, waar de club vergaderde, heerschte een drukte van belang. Er bevonden zich allerlei slag van

---

lieden, en alle rangen en standen waren er vertegenwoordigd.

Men vond er groenteboeren onder uit de voorsteden van Johannesburg en mijnwerkers; winkeliers en voerlieden, speculanten en lantaarnopstekers.

Ze waren hier broederlijk vereenigd. Duitsche liederen weerklonken; menig glas bier werd geledigd, en er werd over de politiek zwaar geboemd.

Men had zich in kleine groepen gesplitst. Hammerstein en Marais zaten met een Beier en een Wurtemburger aan hetzelfde tafeltje.

De beide vreemde Duitschers waren stevig pro-Boer; dat waren trouwens bijna alle Duitschers; hoog aan den witten muur prijkten, in prachtige lijsten, de portretten van President Kruger en Keizer Wilhelm II naast elkander.

De Beier kwam pas uit den omtrek van Kimberley, en wist verwonderlijke dingen te vertellen, die Marais met geen geringe spanning aanhoorde.

„Kijk,” zei hij, het glas neerzettend, en een groote Deutsche pijp van een rekstok halend: „dat wordt een vuil zaakje; mij den hals af, als 't niet waar is!”

Hij stopte bedachtzaam de pijp, om dan voort te varen: „Heb jullie wel eens de rede gehoord, die de fameuse Cecil Rhodes meer dan vier jaar geleden te Kimberley hield?”

Hammerstein wist er natuurlijk niets van. In zijn veel bewogen leven waren de kranten uitgeschakeld; hij gunde er zich trouwens geen tijd voor, ze te lezen. Hij had van de politiek even weinig begrip als een kip, en waarom hij pro-Boer was, wist hij zelf niet. Daar maalde hij trouwens niet om; hij had een vaag besef, republikeinsche gevoelens te zijn toegedaan, en dat de Engelsche staatslieden de handen vol hadden aan een eenvoudigen Boer als Paul Kruger, van wien menschen als Slawski getuigden, dat hij zijn baatje moest uittrekken, om zijn naam te zetten, deed hem machtig veel plezier.

Marais kon zich echter nog wel herinneren, iets over die rede gelezen te hebben, maar hij was toen nog niet rijp voor zulke lectuur, en hij zou ze stellig ook niet gelezen hebben, indien zijn vader de krant niet uit de hand had gesmeten, en

---

met een van verontwaardiging trillende stem tot zijn vrouw had gezegd: „Nee maar — die bog ¹⁾ van een rede! Het is een schande! een schande!”

Toen had Jan de krant genomen, maar het rechte had hij er niet van begrepen.

„Ik bediende als kellner,” zei de Beier, terwijl hij een vuurhoutje aanschrapte, om de pijp aan te steken, „en heb alles verstaan. Er was een feestmaal, aangericht voor het Provinciaal Bestuur van den Afrikaner Bond; het werd aangeboden door de Beer's Diamant-Maatschappij, en Cecil Rhodes, die kersversch uit Londen kwam, zou zijn groote rede houden.”

De Beier begon in zichzelf te grinniken van plezier.

„Ik had het al tot mijn chef gezegd: „Rhodes raakt boven zijn theewater; er is geen mensch op de aarde, die zooveel wijn kan verzwelgen, zonder mallorum te worden.” En 't was wel zoo. Hij zeide met zooveel woorden, dat de stichting der beide Boerenrepublieken een stomme streek was geweest, die voor de toekomst, naar hij hoopte, geen navolging zou vinden. 't Is later wat verdoezeld en goedgepraat, maar dien avond zaten de Hollandsche Afrikaners uit de Kaap, de trouwe vrienden van Cecil Rhodes, vreemd te kijken. Men zag de gespleten hoef van den Imperialist.”

De Beier blies zware rookwolken uit, om dan voort te gaan: „Weet jullie wat er in Rhodesia is gebeurd?”

„Er wordt een expeditie-corps verzameld,” antwoordde Marais.

„Waarvoor?”

„Het algemeene gerucht wil, dat de bedoeling is, een Kafferstam op zijn nummer te zetten.”

De Beier streek door zijn blonden baard.

„Kun je begrijpen! Daar schuilt iets anders achter.”

Hij deed weer een paar machtige halen aan zijn Deutsche pijp, om dan voort te gaan: „Heb jullie wel eens van een Kafferkapitein Montrica gehoord?”

„Nooit van m'n leven, al sloeg je me dood,” zei Hammerstein.

---

¹⁾ Bocht, schunnigheid.

En een bediende voorbij ziende gaan, hield hij zijn groot bierglas omhoog en vervolgde: „August! Geef mij nog een droppeltje; het brandt me zoo in de keel!”

„Die Kafferkapitein,” vervolgde de Beier, „heeft een neef, die Silas Molema heet.”

Marais luisterde maar half meer; hij begon den Beier voor een praatvaar te houden; veel geschreeuw en weinig wol. Maar zijn aandacht werd opnieuw op de levendigste wijze geboeid, toen de Beier in volmaakte gemoedsrust vervolgde, dat Jameson kort geleden een stuk grond, aan de Transvaalsche grens gelegen, tegen twee plaatsen van Silas Molema had geruild.

„Het was bovendien merkwaardig, dat de grenspolitie, die ontbonden zou worden, aan het expeditiecorps zal worden toegevoegd.”

„Welk expeditiecorps?” vroeg Marais met nauwelijks bedwongen opwindning.

„Dat te Buluwayo in Rhodesia ligt.”

„Maar wat heeft dat dan in vredesnaam met dien geruilden grond van Silas Molema te doen?” vroeg Marais.

„Behoud je kalme,” hernam de goedhartige Beier; „lees eens de spreuk, die boven je hoofd aan den muur hangt. Sta maar even op — het is de moeite waard!”

En Marais las daar, in Gothische drukletters: „Mensch, erger je niet!”

„Ik zal je tekst en uitleg geven,” ging de Beier voort. „Er wordt op dien geruilden grond, die nu Pitsani is genoemd, een kamp opgericht. De gocheme ondernemers noemen 't een „dorpje,” maar 't is een kamp, een echt kamp, en het expeditiecorps wordt daarheen gevoerd. Ik weet het, ik kom kersversch uit Kimberley, en heb dat zoogenaamde dorpje gezien.”

„En die diligence-dienst dan van Mafeking naar Johannesburg?” vroeg Marais.

„Allemaal apekool!” lachte de Beier; „zoo houdt men de kinderen zoet.”

„En waarvoor moeten die haltes dan dienen?” vroeg Marais in klimmende opwindning.

„Dat zijn natuurlijk pleisterplekken voor het expeditie-corps, dat ons moet verlossen uit de tyrannieke hand der Boeren.”

Hij vond het vermakelijk.

„Ik heb het met mijn eigen oogen gezien,” ging hij voort, „hoe de Boeren die pleisterplaatsen proviandeeren. Nee maar! Zij draaien zelf den strop, waaraan ze moeten hangen. 't Is nog nooit vertoond. En de eenige hoop voor jullie is, dat Cecil Rhodes stikt in een lachbui.”

De Beier had een versch glas schuimend bier voor zich staan. Hij zette het aan de lippen en over den rand heenglurend met zijn jolige oogen, zeide hij: „Denk aan de wand-spreuk, Marais — je zult spoedig nog andere dingen beleven!”

„'t Kan wel zijn,” meende Marais kortaf, „en de spreuk zal wel goed zijn. Maar ze op te volgen, is een tweede.”

De grond brandde hem onder de voeten. Hij zag de onvermijdelijke botsing naderen tusschen den Jingo en den Boer, en hij moest de familie Van Vuren in kennis stellen van het gehoorde.

„Wil je nu al vertrekken?” vroeg Hammerstein; „de avond begint pas.”

„'t Is al tien uur,” antwoordde Marais, „en ik heb nog een noodzakelijk bezoek af te leggen.”

* * *

Oom Jacob keek niet weinig verwonderd, den jongen Afrikaner op den drempel te zien staan.

„Hoe later op den avond, hoe schooner volk,” zeide hij, „kom binnen, Neef!”

„Ik durf haast niet.”

„Gerust maar,” zei tante Jenneke; „jij bent altijd welkom — bij dag en bij nacht!”

Zoo trad Marais dan binnen.

„G'en avond, Tante! G'en avond, Nichie! G'en avond, Oom!”

Hij wischte zich het zweet van het gelaat.

„Zoo hard geloopt?” vroeg oom Jacob.

„t Is een warme zomeravond.”

„Jawel, maar jij bent erg haastig. Is er een ongeluk gebeurd? Men zou zeggen, dat Johannesburg aan zijn vier hoeken in brand is gevlogen.”

„t Is erg genoeg,” meende Marais, „wat ik jullie te vertellen heb.”

„Eerst een kop koffie,” zei Tante, „dan droogt het zweet beter op. Nellie, wil je even inschenken?”

Het meisje schonk in, en zette den kop koffie voor Marais neer.

„Raakt het onze natie?” vroeg zij op haar bescheiden maar tevens vastberaden manier.

„Zoo is het, Nellie.”

„Dan zullen we luisteren.”

Oom Jacob was al weer aan het rekenen geweest, en legde met eenigen tegenzin het potlood neer. Nellie begreep het wel, en het potlood nemend, zeide ze schertsend: „Ik zal voor de zekerheid het potlood in bewaring nemen, totdat Jan heeft uitgesproken.”

Hij glimlachte.

„De vrouwen spelen ons hier de baas, Neef — je bent er getuige van.”

Maar Marais lachte niet, en toen hij zijn wedervaren vertelde bij het verlaten der goudmijn, lag er een groote ernst op aller gelaat.

„Ge hebt je flink gehouden,” zeide Nellie, en de oude patriarch, daar in den donkeren hoek, die met de hand aan het oor had geluisterd, zeide met verheffing van stem: „Die Rooibaatje is nie te vertrouw nie.”

Oom Jacob keek strak voor zich, en er kwam een groote onrust bij hem op, dat Jan nog meer op zijn hart had.

„Wil Neef nog meer vertellen?”

„Natuurlijk,” zei het meisje; „dat kan oom Jacob toch wel zien.”

Toen vertelde Jan, hoe hij was meegegaan naar de Deutsche club.

„Ah zoo,” hernam de winkelier, terwijl zijn ongerustheid

---

aanmerkelijk verminderde. „Er is geen club, waar zwaarder wordt geboomd, en 't zijn altemaal politieke tinnegieters. Op hetgeen dáár wordt opgedischt, geeft de lommerd geen penny, maar enfin! vertel maar voort!”

Toen deelde Marais dan mede, wat de Beier hem had medegedeeld van het kamp te Pitsani, en hoe die diligence-dienst van Johannesburg naar Mafeking niets dan een sluwe uitvinderij was, om den Boeren zand in de oogen te strooien.

Oom Jacob had zijn opgeruimdheid teruggekregen, en begon smakelijk te lachen.

„Wat heb ik gezegd? Er wordt nergens zwaarder geboomd dan in de Duitsche club. Ze hooren daar altijd de klok luiden, maar weten nooit, waar de klepel hangt. Wil ik jullie nu eens vertellen, hoe de vork in den steel steekt met dat Pitsani? Er heerscht een geduchte paardenziekte in Rhodesia, en daarom wordt de ruitery verlegd naar Pitsani. Dat is alles.”

Oom Jacob hield de zaak daarmee voor afgedaan.

„Nichie,” zei hij, „geef mijn potlood terug!” En hij begon weer druk te schrijven.

HOOFDSTUK XVIII

De bleeke Prediker.

Den volgenden Zondagmorgen zocht Marais den ouden Schot op. Het was zoo afgesproken. En samen zouden ze naar het evangelisatie-lokaal gaan, waar een oefenaar eerste klas zou spreken.

Mac Crie zei dat tenminste, telkens in geestdrift gerakend, als hij het over dien godsdienst had. En Marais, die den grijsaard niet voor het hoofd wilde stooten, had er in toegestemd, om den eerstvolgenden Zondag mee te gaan.

Mac Crie woonde een kwartier gaans van Marais' huis af, en de Boer, die hier tien jaar geleden zijn plaats had gehad en er zijn kudden had geweid, zou Mac Crie moeilijk hebben kunnen vinden, al woonde hij op de oorspronkelijke plaats

---

van den Boer. De plaats was onkenbaar geworden, zoo was zij doorsneden van wegen en dwarswegen, die elkander recht-hoekig kruisten. Er waren aanplantingen gekomen voor tennisbanen en sportvelden; en in de nabijheid rolden de treinen onophoudelijk over de spoorbaan. Het moest alles met de spoorbaan worden vervoerd; de ossenwagens waren slechts een geringe aanvulling, en over 'twater kon niets worden getransporteerd, daar de Transvaal kanalen noch bevaarbare rivieren bezit.

Marais wist echter wel den weg naar het houten landhuisje van Mac Crie. Het was klein en vierkant, met een smalle stoep aan beide zijden, en een bloementuintje om het huis heen. Boven de deur stond de naam wel niet met sierlijke, maar toch met duidelijke letters te lezen.

Hij belde, en de bel gaf geluid, wat in deze buitenwijk van de goudstad wel als een groote uitzondering mocht worden beschouwd. Mac Crie kwam, om de deur te openen; het Kaffermeisje, dat in de week de huiselijke bezigheden voor een groot deel verrichtte, had den Zondag vrijaf. De Schot kwam in zijn hemdsmouwen, met het boek van Thomas à Kempis, „de Navolging Christi,” waaruit hij pas had gelezen, in de hand.

„Vrouw, daar is Marais,” zei hij op zijn bondige manier.

Hij riep luide, want zij was hardhoorig. Ze hield de hand aan het oor en zeide: „G'en morgen, Marais.”

Zij was in haar uiterlijke gedaante wel een groote tegenstelling met haar forsich gebouwden, breedgeschouderden man, en die tegenstelling zou nog sterker in 't oog vallen, indien hij niet gebogen was door den ouderdom.

Zij was klein, mager en tenger en verschilde weinig in jaren met haar man. Maar zij zat zoo recht als een kaars op haar stoel, en toonde een sterken en heilzamen invloed op haar man te hebben. De bureu zeiden, dat hij vroeger gaarne een borreltje had gelust, maar dat zij hem had overgehaald, lid te worden eener Christelijke Geheel-Onthoudersvereeniging, en dat hij sinds dien datum geen druppel sterken drank meer had geproefd.

Haar kring bepaalde zich tot de vier muren van het land-

---

huisje en tot den bloementuin; alles zag er proper en netjes uit. En verder dan tot den bloementuin kwam ze niet, sedert haar hardhoorigheid haar belette, den predikant in de godsdienstoefening te verstaan.

Na den Bijbel was het wereldberoemde boek van Thomas à Kempis haar lijfboek, en zij beweerde, dat het den goudkoningen van Johannesburg geen kwaad en wel veel goed zou doen, indien zij elken dag met een oprecht en biddend gemoed uit dit boek een hoofdstuk wilden lezen. Ze had meer dan eens met den ouden patriarch Van Vuren gesproken, en ofschoon zij de methodistische levensbeschouwing als met de moedermelk had ingedronken, kon zij met den steilen Calvinist, die tot de Dopperskerk van Paul Kruger behoorde, toch wondergoed klaar komen, door die heilige en hoogere eenheid, die alle kinderen Gods met een geheimzinnigen en onverbreekbaren band vereenigt.

Haar man keek hoog tegen haar op, en zij sprak tot hem van zielservaringen, die hem met bewondering en eerbied vervulden. Begon zij in geestdrift te geraken, dan vond die geestdrift haar weerglans op zijn eigen, verrimpeld gelaat, en hij waakte voor haar welzijn met de teederheid van een vader.

„Hoe gaat het, vriend?” vroeg Marais.

„Oud worden, maat, oud worden! — daar zit niets anders op. Maar dat is niet erg. Op onzen ouderdom volgt een eeuwige jeugd, niet waar, moeder? Zag jij daar den machtigen Philips heenrijden met zijn prachtig span zweetvossen voor de koets? Als hij niets anders bezit dan zijn aardsche rijkdommen, dan is hij nog doodarm, niet waar, moeder?”

„Altemaal waar,” antwoordde de vrouw. „’t Wordt nu tijd, man, voor de samenkomst — ik heb je baatje al over den stoel gehangen in het voorkamertje.”

„Wat is dat voor een man, die zal optreden in het lokaal? Is ’t er een van ’t Heilsleger?” vroeg Marais.

„Ik weet het niet,” antwoordde de Schot. „Hij heet Franklin, en is nog maar kort hier. ’t Is er een van de bovenste plank, niet waar, moeder?”

„Een dienstknecht van den allerhoogsten Koning,” zei de oude vrouw met sterken nadruk.

En zij vervolgde: „Hij is een stadszending, door een Engelsche vereeniging te Londen uitgezonden, om in deze stad het Evangelie te verkondigen. Dat is geen overbodig werk, zou ik denken; de goudstad heeft het hard noodig. Trek nu je baatje aan, man!”

Mac Crie was een beetje langzaam in zijn bewegingen, daarom gaf moeder hem die vermaning. Zij was in alle dingen precies, en wilde, dat alles met orde zou geschieden. „God is immers een God van orde,” placht zij te zeggen. En tot die orde behoorde ook, dat men bijtijds zijn baatje aantrok en op tijd in de kerk of de samenkomst verscheen. Dat was haar standpunt.

Mac Crie had zijn baatje aangetrokken, en men zou vertrekken. „Een goeden zegen van Boven gewenscht,” zei de huisvrouw; „van Boven moet de ware zegen komen. Luister maar goed, Marais! Men kan nooit te vroeg beginnen, God te dienen.”

Zoo gingen de beiden dan op stap.

„Heb jij je stok, man?” riep de huisvrouw nog achterna.

„Jawel, moeder — ’tis in orde. Niet te hard loopen, Marais! Mijn beenen worden stram en stijf.”

„Ik zal er om denken, ou-jongen”! zei Marais met een opgewekt gebaar.

En ze wandelden langzaam voort in de richting van het evangelisatiegebouw.

Er heerschte die Zondagsrust in de straten, die in Engelsche steden zoo weldadig kan aandoen. Geen marktgeschreeuw, geen getier; het was de dag des Heeren. Het raderwerk der maatschappij stond stil; het rustte uit; en de menschen behoefden niet te slaven en te zwoegen op dezen dag.

Dat is immers ook de Goddelijke ordinantie. Het is als een onveranderlijke wet vastgelegd, dat de mensch in het zweet zijns aanschijns brood zal eten, doch één dag van de zeven is er van uitgezonderd. Dan mag hij rusten, dan mag hij het hoofd opheffen uit het stof der aarde, om zich geheel te wijden aan den dienst van God.

Mac Crie bleef nu en dan staan; dan moest hij hoesten.

„Hier zit het,” zeide hij, „dat giftige stof der goudmijnen.”

En de oude, verrimpelde hand ging over de kranke borst.
Doch zijn oog stond helder.

„Alles zal recht komen,” zeide hij; „met den dood begint het ware leven; dan word ik gezond. Hier den hoek om, Marais! Waar die groep menschen voor de deur staat, daar is 't.”

De samenkomst was nog niet begonnen, en het was een lieflijke zomermorgen. Daarom stonden de menschen buiten.

„Daar komt de prediker aan,” zei er een uit de groep; „die daar, met den hoogen hoed op, naast die jonge vrouw.”

Een metselaar, die er bij stond, trok den neus op.

„Dat lijkt toch niets,” zei de metselaar.

„Wat lijkt niets, King?”

„Dat die man zoo'n jonge vrouw neemt.”

Toen maakte de andere zich boos.

„Houd jij je snater, King! Jij praat weer vóór je beurt, man; dat doe jij altijd. De prediker is weduwnaar, en die jonge vrouw is zijn dochter. Ik weet het haarfijn; ze zijn gelogeerd bij menschen, waar mijn zuster huishoudster is; Franklin is zijn naam — John Franklin.”

De prediker was een man van middelbaren leeftijd en gewone grootte, zijn haar was zwart, met grijzende haren er door heen, en de magere wangen teekenden door het zwarte haar nog bleeker, dan zij waren. Hij liep gebogen, den blik nadenkend op den grond gevestigd, en scheen geen mensch te zien. Toch merkte hij den eerbiedigen groet op der menschen voor de deur van het lokaal, lichtte den hoed op, en groette beleefd terug.

Er ging een bel; de buitenstaanders stapten het lokaal binnen, en Marais en de oude Schot namen plaats in het midden van de zaal.

Zij was zeer eenvoudig ingericht. De banken boden ruim zitplaatsen; men zou ze voor eenvoudige tuinbanken houden. Doch alles zat keurig in de verf; een Engelsche schilder, die veel voelde voor de evangelisatie, had uit liefde voor de zaak zijn vrijen tijd besteed, om al het houtwerk een heldere, frissche kleur te geven.

Gepaste wandteksten hingen aan den muur. Achter den lessenaar, hoog tegen den achterwand, hing in reuzenletters

---

de tekst: „Schik u, om uwen God te ontmoeten.” En achter dien lessenaar stond de bleeke gestalte van Franklin.

Er bleven nog tal van zitplaatsen ledig, maar de deuren naar de straat stonden wijd open, om de voorbijgaande menschen uit te noodigen, binnen te komen.

Voor het kleine harmonium-orgel zat mejuffrouw Franklin; zij sloeg de toetsen aan, en het orgelspel ruischte door de zaal.

Toen sprak de bleeke man het gebed uit; sommigen stonden op, anderen bleven zitten.

Een geestelijk lied volgde. Daarop nam de prediker den Bijbel, en las Jesaja 65. Zijn stem begon zacht, zoodat de menschen achter in het lokaal ze nauwelijks konden verstaan. Maar allengs werd de stem sterker; het was een welluidende, melodieuze stem, en met een plechtigen klank rolden de laatste woorden door de zaal: „De wolf en het lam zullen te zamen weiden, en de leeuw zal stroo eten als een rund, en stof zal de spijs der slang zijn; zij zullen geen kwaad doen noch verderven op Mijnen ganschen heiligen berg, zegt de Heere.”

Toen begon de prediker zijn rede.

„Mijne vrienden!” zeide hij, „wanneer ik spreek, zult gij mogen vragen. Ik ben van een ver land gekomen, om u te ontmoeten. Ik ben de gastheer, en onthaal u aan mijn disch. Ik zal spreken, en gij moogt vragen. En daar ik rijk ben, zal ik u wijzen, hoe gij even rijk kunt worden als ik.”

Marais keek naar zijn gekleede jas. Die was zwart geweest, maar nu was ze vaal en kaal; de jas had vele jaren dienst gedaan; er was geen vlokje wol meer op te bespeuren. De verzekering van den spreker, dat hij rijk was, scheen wel in zonderlinge tegenspraak te zijn met zijn uiterlijk gewaad.

De leeraar schetste, hoe ieder mensch het geluk zoekt, maar hoe de wegen ver uiteen loopen. Hij sprak van de enge poort ten leven en van den breeden weg des verderfs, en van het gouden kalf van den Mammon, dat in deze stad zijn tien-duizenden aanbidders had; en van den gouddorst, die onleschbaar is, en van een rijkdom, die doodarm maakt.

Toen rees een mijnwerker op. Mairais had hem herkend: het was Gil de voorman. Gil balde de vuist tegen den spreker.

„Dweper,” riep hij, „domme dweper! Rijkdom is macht en genot en heerlijkheid en alles — komt, maats! Wat doen wij in een gekkenhuis?”

Twee makkers volgden hem, om met een groot gedruisch de zaal te verlaten. Doch een vierde bleef zitten. Hij had het hoofd ontbloot, en luisterde eerbiedig.

Toen stond een andere man op met een indrukwekkend voorkomen.

„Ik ben een Brit,” zeide hij met een sterk zelfbewustzijn, „en ben er fier op, een Brit te zijn. Binnen een week denk ik te vertrekken naar het oude vaderland — hebt gij een boodschap aan mijn volk?”

Toen antwoordde de prediker: „Zeg aan uw volk, dat mijn volk is, hoe ik, een eenvoudige dienstknecht des Heeren, Johannesburg, de goudstad, van het eene einde tot het andere einde heb doorwandeld, en gezien heb, dat er de waarheid struikelt op de straten! Zeg aan dit volk, dat het van God een sterk zwaard ontving, om er gerechtigheid mee uit te oefenen, en vraag aan dit volk, of het aan zijn roeping heeft beantwoord!”

De stem van den prediker verhief zich met kracht.

„Kent gij,” zoo ging hij voort, „de leugen der Uitlanders-grieven? Noodig de machtige mannen, die aan de Theems wonen, en van daar de wereld regeeren, dringend uit, de goudkoningen van Johannesburg, wier handen grijpen naar de macht, en die voortgejaagd worden door den dorst naar het goud, en voor wie een menschenziel licht weegt, te verloochenen. Het zijn de dobbelaars, die den naam van Groot-Brittanje geen eer aandoen.”

Een groote man, die zooveen was binnengetreden, stond achter in het lokaal te luisteren.

Doch wat de spreker zeide, viel hij hem blijkbaar in slechte aarde. Hij stampte ergerlijk met den voet, en mompelde meer dan eens: „Dat is sterk.”

Nu was zijn geduld ten einde.

„Gij raast,” riep hij, „ge weet niet, wat ge zegt, spreker.”

Hij wachtte op een antwoord, om dan nog scherper pijlen af te schieten. Maar hij wachtte tevergeefs. Deze merkwaardige spreker sprak niet tegen; dat deed hij nooit. Hij scheen doof te zijn en niet te hooren.

„Waarom antwoordt ge niet?” vroeg de lange man op tergenden toon, „durft ge niet?”

„Ik durf wel,” was het antwoord, „maar uw bittere stemming zou nog bitterder worden. Ik heb geen roeping om te verbitteren, maar om te verbeteren, en wee mij, indien ik mijn roeping verzaak! Ik getuig slechts, om mijn geweten te ontlasten, en gij moet weten, wat gij met mijn woorden doet.”

Een schampere schaterlach weerklonk.

„Dat is ook een manier, om er zich van af te maken!” zei de lange man, en hij verliet met daverenden tred de zaal.

Doch de anderen bleven. Hun conscientie gaf hun getuigenis, dat die bleeke man achter den bruinen lessenaar het bij het rechte eind had, en zij waren verontwaardigd, omdat hij op zoo ruwe wijze werd aangevallen.

Die verontwaardiging was bij sommigen zeer sterk geworden. Een stevige, breed geschouderde goudvelver, die midden in de zaal zat, rees eensklaps op, en hief beide gespierde vuisten omhoog.

„Dat beschimpen van Zijn Eerwaarde moet nu eens uit zijn,” riep hij met dreunende stem. „Mijn naam is Edward Humper; als bokser heb ik te Liverpool den eersten prijs behaald. Wij zijn niet waardig, dezen eerwaardigen man de schoenriemen te ontbinden, en wie 't hart in zijn lijf heeft, hem in deze vergadering nog eens te beledigen, zoo waar als ik leef! ik beuk hem tegen den grond.”

Nu kwam er een glimlach op het gelaat van den spreker.

„Ik waardeer uw hartelijke toegenegenheid, mijnheer Humper,” zei hij; „ze doet mijn hart goed, maar ik raad u toch aan, onze tegenstanders met zachtmoedigheid te behandelen. Ik hanteer het wapen der zachtmoedigheid.”

„Dat is goed en wel, Eerwaarde,” hernam de bokser, „maar ik mis dat wapen, en heb enkel m'n vuisten. Ik betwijfel trouwens of u met de zachtmoedigheid zult klaar komen.

Was ik in uw plaats, dan legde ik een zwaren Browning-revolver naast mij op den lessenaar, om het canaille rustig te houden." Dat was de meening van den bokser.

Toen begon de prediker weer te spreken, en hij zeide:

„Het was nacht; een kille, koude nacht, en een reisgezelschap had zich gelegerd op de vlakte. Zij konden niet slapen vanwege de koude, en zij hoopten op den morgen en op de zon.

„Daarom staarden zij onafgewend naar het Oosten, waar de zon opgaat. En één hunner zeide tot zijn reisgenooten: „Ik zie een streep van licht boven den Oostelijken berg-raand; het is de dageraad.”

„Maar de anderen zagen niet zoover als hij, want hun oogleden waren bezwaard door den slaap, en zij antwoordden: „Ge vergist u, er is geen streep van licht te zien.”

„En toch had de eerste reisgenoot zich niet vergist. Het was werkelijk de dageraad. En de zon kwam, de zegevierende zon, die vreugde en verruining brengt, en koesterde hun verkleumde leden.”

De prediker zweeg, en er was een groote stilte. Toen begon de prediker opnieuw.

„Zoo zal er een tijd komen, dat de dageraad zal aanbreken van het vrederijk. Dan zal geen Mammon meer heerschen; dan zal het Kapitalisme geen bloedige voren meer ploegen over den rug der gemartelde menschheid; het geweld zal overweldigd worden, en Christus zal heerschen.”

De prediker sprak den naam van Christus uit met een eerbied, zooals men spreekt over den Koning aller koningen, en met een teederheid, zooals men spreekt van zijn dierbaarsten vriend. En zijn woord daalde neer in die bekommerde harten, als het zaad in den door den regen vruchtbaar gemaakten akker, om dertig-, en zestig-, en honderdvoudige vrucht voort te brengen.

De oude Mac Crie stiet den Afrikaner zachtkens aan en fluisterde: „Hoe vindt gij dat, Marais?”

De jonge man verroerde zich haast niet. Zijn mond was half geopend, alsof hij de woorden van den prediker wilde indrinken. En voor zijn bewustzijn was er niemand in de

---

zaal dan God en hijzelf en deze dienstknecht van God.

Nieuwe vergezichten openden zich voor hem. Zijn hart klopte van verwachting. Hij voelde, dat het mammonistisch lood, dat zijn vleugelen bezwaarde, lichter werd. „Ach,” zuchtte zijn ziel, „dat ik kon vliegen uit dit stof!”

Marais kon zich niet langer bedwingen.

„Wanneer zal die gezegende tijd komen?” vroeg hij; „over tien jaren? over honderd jaren? over duizend jaren?”

En de prediker antwoordde: „Wat zijn duizend jaren? Eén dag is bij den Heere als duizend jaren, en duizend jaren als één dag. Aanschouw de bergen, die deze stad omringen! Zij zijn jong geweest; nu zijn zij oud, en vele eeuwen zien van hun toppen op ons neer. Die eeuwen zijn, nu ze voorbij zijn gegaan, als een nachtwake voor den Heere.”

Marais keek mistroostig op.

„Hoe zullen we dan weten,” vroeg hij, „dat de dageraad van het groote Vrederijk nadert?”

„Aan de voortekenen,” antwoordde de prediker; „aan de verwarring der volken, aan hun toenemende radeloosheid. Als de nacht het donkerst is, dan wordt het licht geboren.”

De prediker was aan 't einde; hij was nog bleeker dan bij 't begin. Er werd een geestelijk lied aangeheven; het nagebed volgde, en de dienst was afgelopen.

Men verliet de zaal.

„Jij ook hier, Nellie?” vroeg Marais.

„'t Is niet de eerste keer — ga je mee koffie drinken? Mac Crie — ga u ook meel!”

„Ik mag niet,” zei de Schot; „m'n vrouw zit op me te wachten — heb je een zegen gehad, Marais?”

„Ik hoop het,” was het antwoord, „kijk, daar is Hammerstein ook. Wien moet je hebben, maat?”

„Ik moet u even alleen spreken,” zei de Duitscher. Zijn gelaat stond ernstig.

„Ga maar,” zei Nellie, „ik zal wachten!”

Het wachten duurde lang. De conciërge sloot de deuren, en niemand bevond zich daar meer dan Nellie, terwijl Hammerstein op een afstand met Marais stond te praten.

Ze kende den Duitscher even goed als den Schot, want

---

beiden had ze herhaaldelijk in den winkel van oom Jacob ontmoet. Zij zag aan zijn gebaren, dat Hammerstein opgewonden was. Het was zijn gewone manier niet, en ze voelde een onverklaarbare onrust bij zich opkomen.

Nu waren ze dan toch gereed gekomen. Ze reikten elkander de hand, en Marais haastte zich, het meisje te bereiken.

„Het spijt me,” zei hij op vriendelijken toon, „dat ik je zoo lang heb laten wachten. Het ging niet anders.”

„Toch niets kwaads?”

„Het raakt mij persoonlijk maar,” zeide hij.

„Ach zoo!” hernam ze met een stroef gebaar.

Weg was voor Marais de indruk van het gesproken woord. Het was niet in een vruchtbaren akker gevallen; het was slechts schijn en zelfbegoocheling geweest. Aan den weg was het neergekomen, op den rotsharden weg, en de vogelen pikten het weg.

Hij had het stroef gebaar wel opgemerkt, doch wat had zij zich te beklagen! Hij was toch niet geroepen, haar nieuwsgierigheid te bevorderen, en wat hem persoonlijk raakte, ging haar toch niet aan?

Er waren oogenblikken geweest tijdens haar verblijf te Johannesburg, dat hij de oude liefde weer voelde opkomen met macht, en dat er een sterke hoop was, dat de diepe kronkelplooiën tusschen hen zouden worden glad gestreken, door de liefde, die alles vermag.

Doch er was een jonge man tusschen hen getreden: een boekhouder op een Afrikaansch handelskantoor, die telkens oom Jacob bezocht. Nellie zei, dat het over zaken liep, en dat zou ook wel zoo zijn. Maar de laatste dagen waren die bezoeken dan toch opvallend druk geworden, en Marais had van ter zijde vernomen, dat het wel spoedig tot een verlovings van Nellie met Gijs Neethling zou komen.

Marais kon er niets tegen inbrengen. Hij had oogenblikken gekend van hevige jaloezie, maar dat was voorbij. Hij had het meisje trouwens niets te verwijten; ze was volstrekt vrij. Maar dat zij zich nu weer in zijn persoonlijke zaken wilde mengen, reet de oude wond weer open, en zwijsend zetten zij hun tocht voort.

Doch dat zwijgen werd hem toch ook weer onverdragelijk. Ze waren samen opgegroeid; ze hadden zooveel lief en leed tezamen gedeeld, en nu zoo terughoudend te zijn — hij voelde er oprecht berouw over.

Hij bleef eensklaps staan in de schaduw van een palmboom.

„Nellie,” zeide hij, „heb ik je pijn gedaan?”

Zij antwoordde niet; slechts zag zij hem aan met een bedroefden blik.

„Ik zal je vertellen, meisje, wat Hammerstein me mededeelde. De sop is de kool niet waard, maar Hammerstein had er nu eenmaal geen rust van.”

„Is 't erg?”

„Ik zeg je immers, dat de sop de kool niet waard is, al vond Hammerstein het heel erg. Hoe is 't met die zaken? Ze zijn zoo zwaar, als men ze zelf opneemt.”

„Wat is het dan?” drong ze.

„Ik zal 't je zeggen. Hammerstein beweerde, dat er een complot bestond, om mij — nu ja, jij zult het dan weten! — te vermoorden, indien ik niet binnen drie dagen zorg, de goudmijn Kosmos te verlaten.”

En toen hij zag, hoe hevig zij schrok, liet hij er op volgen: „Trek het je niet aan! Ik trek het mij ook niet aan.”

Ze haalde diep adem.

„Het is de wereld van bloed en geweld,” barstte zij uit; „verlaat Kosmos, Jan!”

„O neen,” was zijn antwoord, „daar denk ik niet aan. Ik laat me niet bang maken. Van morgen was er een briefje onder mijn deur geschoven; er stond op, dat ik binnen drie dagen mijn biezen had te pakken, of er zou iets verschrikkelijks gebeuren. 't Komt alles uit denzelfden koker. Bangmakerij en anders niets! Kom, Nellie, laten we doorstappen — tante Jenneke zal al lang met de koffie zitten te wachten!”

HOOFDSTUK XIX

Pal staan.

De zuiging van de goudmijn was onweerstaanbaar. Marais voelde het; de wereld, waarin hij ademde, was voor hem vergiftigd. Het was niet met alle gouddelvers zoo; daar waren er onder, die met het gebed om het dagelijksch brood voor zich en hun gezinnen in de diepte afdaalden, en vreemd waren aan den gouddorst, die onleschbaar is, en de zielen vermoordt.

Kees Venter, een broeder van den politiemans en mijnwerker, noemde zijn arbeid een goddelijk beroep, waarover hij den zegen des Heeren kon afsmeeken. Hij beweerde, dat het goud goed was, maar dat de harten der menschen, die het uit den grond haalden, dikwijls met hebzucht waren besmet. Het goud echter was er onschuldig aan, beweerde hij.

Zoo kwam het dan, dat de geestelijke longen van Kees Venter en diens geestverwanten door een sterk, ondoordringbaar gaas waren beschermd tegen de giftige stoffen, die Marais inzoog. Zijn conscientie veroordeelde hem, maar zij had de vijfgebladeren bij de hand. Het zou niet zoo lang meer duren; één jaar, twee jaren nog — dan zou hij „binnen” zijn.

Hij was nu al vele maanden op Kosmos, en bij elke verwisseling van het jaargetijde had hij een gevoel van verlichting gevoeld, als hij opsteeg uit den donkeren schoot der aarde. In den winter was het de doordringende, zuivere lucht; dan teekenden de koepels zich scherp af tegen een hemel, die schitterde als een helder, hard juweel. In de lente wenkte boven, als hij uit de lift stapte, een paradijs van bloesems, een pracht, die het hart deed duizelen van geluk, zoo het nog vatbaar was voor geluk, en de vogels floten in het groen geboomte.

Het speet Marais den volgenden Maandagmorgen, toen hij weer naar zijn werk ging, dat Harrison niet aanwezig was. Er was een plaatsvervanger, die hem mededeelde, dat de mijnkapitein eenige dagen vacantie had genomen, en eerst Woensdagavond terug zou zijn.

„Kan ik u soms van dienst zijn?” vroeg de plaatsvervanger.

„Nee, dank u!” antwoordde Marais.

De plaatsvervanger kende de toestanden niet zooals Harrison, en deze man genoot het vertrouwen van den Afrikaner. Marais wilde er toch eens een ernstig woord met hem over spreken, hoe de toestand zich had toegespitst. Er was inderdaad een complot tegen hem gesmeed, en hij ondervond telkens de ernstigste belemmering bij zijn arbeid. Dat moest nu uit zijn. En naar de bron van de laffe dreigementen behoorde eveneens een onderzoek te worden ingesteld.

„Dus Donderdagmorgen zou ik den mijnkapitein kunnen spreken?”

„Ja wel, allerwaarschijnlijkst.”

Marais groette en ging aan zijn arbeid. Het werk had zijn gewoon verloop; een paar keeren was er weer een hapering, doordien de aangestoken lont geen ontploffing veroorzaakte, maar overigens was er niets bijzonders. Er broeide iets; dat voelde Marais wel, maar hij was niet van plan te wijken.

Des Donderdagmorgens begaf hij zich naar het bureau van den mijnkapitein. Juist kwam Hammerstein hem tegemoet.

„Weet je, of de kapitein aanwezig is?”

„Ja wel. Ik heb hem daar net gesproken.”

Zoo begaf Marais zich dan naar het bewuste bureau, met het vertrouwen, dat daar de rechte man zetelde op de rechte plaats, die geen ongerechtigheid zou dulden. Marais was tevens overtuigd, bij Harrison in den pas te staan. De mijnkapitein had het wel eens betreurd, dat Marais een Afrikaner en geen Engelschman was, doch dat kon Marais niet gebeteren, en Harrison, die een hart had voor de exploitatie, waardeerde Marais' arbeid ten volle.

Het viel den Afrikaner echter op, dat Harrison heden morgen in een slecht humeur was. Dat trof niet bijzonder.

Wat mocht de oorzaak zijn? Het had gedurende de drie vacantedagen van den kapitein gestortregend, en in al dien tijd was er geen zon gezien. Het was een unicum — de goudstad zonder zon! De groenteboeren, die geregeld elken dag met hun groenten aan de markt kwamen, hadden echter

---

geglunderd en tot de koopers gezegd: „Nu komt het goud, dat anders van beneden komt, van boven.” Zij beweerden, dat Johannesburg te veel polities en te weinig water had, maar het gebrek aan water was nu voorloopig opgeheven. De vijvers waren gevuld, en de spruiten ruischten.

De groenteboeren lachten, maar een mensch, wien slechts spaarzaamelijk de vacantiedagen zijn toebedeeld, en die van de gelegenheid gebruik wil maken, om eens met vrouw en kinderen te kampeeren ver weg, in het eenzame veld, in de schaduw der mimosa-struiken, lacht gemeenlijk niet, als de stortbuien neerplassen.

Dat regenweer zou het hem hebben gedaan bij den anders zoo opgewekten mijnkapitein; dat veronderstelde Marais tenminste bij den eersten oogopslag.

„G'en morgen, kapitein.”

Harrison lichtte hem echter al aanstonds beter in.

„G'en morgen, Marais.”

„Prettige vacantiedagen gehad, kapitein? Er is geen zon geweest al die dagen.”

Harrison keek op van een stapel correspondentie, die voor hem lag, en hief het hoofd met een ruk op.

„Nu ja — wat zou dat? Het zou er slecht met Zuid-Afrika uitzien, als er nooit regen viel. De geleerden zijn nu al beducht, dat het land nog een keer zal uitdrogen als een spons. Ik heb slecht nieuws gehoord gisteravond, Marais. Ik denk, dat het jou ook raakt.”

„Als het slecht nieuws is, dan hoop ik er buiten te vallen, kapitein.”

De opmerking en vooral de toon, waarop ze werd geuit, dwong den kapitein zijns ondanks een glimlach af.

„'t Is een goeie mop,” zei hij; „op mijn woord van eer — 't is een goeie mop.”

Maar dan kreeg zijn open, eerlijk gelaat weer een gramstorigen trek.

„Ik zal je gauw uit den droom helpen, Marais — die mooie jongen, die Williams, wien men zijn laatste penny zou toevertrouwen, is er van door.”

Marais voelde den grond onder zich wankelen, maar hij greep zich aan den laatsten stroohalm vast.

„Welke Williams? Daar zijn er wel een dozijn.”

„Williams, de man van de nieuwe goudmijn, de directeur van de „Komeet,” die is het.”

En met een grimmig gebaar voegde hij er aan toe: „Kometen komen en gaan; dat zie je al weer. Hij is met de noorderzon vertrokken en we kunnen fluiten naar ons geld.”

„Maar dat kan toch niet bestaan,” zei Marais in groote opwinding.

„Dat is weer een goeie mop,” antwoordde de kapitein in een stemming van bitter sarcasme.

„Hoeveel geld heb je er in, Marais?”

„Al mijn hebben en houden.”

De tijding trof hem als een mokerslag; hij wischte zich het zweet van het voorhoofd.

Maar er was nog een aller-, allerlaatste stroohalm.

„Het kan een vergissing zijn, kapitein, of een los gerucht.”

Harrison nam de portefeuille uit zijn zak, en haalde een bulletin tevoorschijn.

„Hedenmorgen gedrukt,” zeide hij.

Het was een politiebericht, waarbij de aanhouding werd verzocht van den voortvluchtigen goudmijn-directeur. Onderaan stond de persoonsbeschrijving.

Marais liet zich op de bank neervallen; hij voelde zich geheel verslagen.

Dat was dan Johannesburg! Dat was de Witwatersrand! Het was het gebied, waarover de wervelstorm heenging om het goud. De vorige week hadden er nog twee zelfmoorden plaats gehad om dat goud. De eene had zich de keel afgesneden met een scheermes, en de ander had zich aan een gomboom opgehangen, vlak voor het raam der Directie.

De eene werd schatrijk en de andere straatarm, en een gouden middenweg bestond er in deze wereld van goud slechts voor hen, die het gebed beoefenden: „Onze Vader, die in de hemelen zijt! Geef ons heden ons dagelijksch brood.” Het was een dobbelspel, gruwelijk in zijn hardvochtigheid — de koorts der zelfzucht klopte in de giftige bloedzweer.

Deze razende wedloop in de sombere mijnen van den Witwatersrand was niets voor menschen met een gewonen aanleg. Zij wilden goudkoningen worden als de Philipsen en de Leonards, de Rhodessen en de Hammonds, maar 't gaf niets. Zij waren te eenvoudig, te argeloos; zij struikelden bij den wedloop, en de wagens der onbarmhartige goudkoningen reden over hen heen.

Harrison, die het vierde gedeelte van zijn vermogen in de „Komeet” had gestoken, kreeg te doen met den contractant, die alles in dien put zag wegzinken.

„'t Is jammer, Marais — heel jammer. Maar gedane zaken nemen geen keer.”

Bij Marais kwam thans de wraakzucht boven.

„Ik hoop, dat die Williams aan de hoogste galg wordt opgehangen.”

De kapitein trok de schouders op.

„Ik help het je wenschen, kameraad, maar het baat niet veel. We zijn 't geld kwijt, en we moeten op een volgenden keer een beetje voorzichtiger zijn met het beleggen van ons geld.”

Hij klopte Marais gemoedelijk op den schouder.

„Ge bent nog jong, en ge begint met frisschen moed maar weer van voren aan — heb je nog iets bijzonders?”

Harrisons stem kreeg bij de laatste woorden weer den zakelijken klank, die den mijnkapitein eigen was. De gramstorige bui was nu uitgeraasd. Het gesprek met den jongen Afrikaner was geweest als het openzetten van een veiligheidsklep, en nu was alles weer in orde.

„Heb je nog iets bijzonders, Marais?”

De jonge man ging met de hand door de korte, borstelige haren, en haalde diep adem.

„Het betreft het bedrijf, kapitein.”

En nu vertelde hij al de onaangenaamheden en verdriestelijkheden, die hem de laatste weken bij de uitvoering van zijn contract waren wedervaren. Harrison was zelf getuige geweest van de dreigende houding der samenzweerders.

„Ik weet het,” zei de kapitein nadenkend; „de geschiedenis met dat bordpapier is me ook bekend.”

„Dan heb ik een schriftelijke bedreiging ontvangen, om binnen drie dagen mijn biezen te pakken, en Kosmos vaarwel te zeggen.”

„Heb je dat papier bij je?” vroeg Harrison met een levendig gebaar.

„Hier is het.”

Harrison wierp er slechts een vluchtigen blik op, om het dan aanstonds terug te geven.

„Ik heb er niets aan,” zei hij met eenige teleurstelling in zijn stem. „Ik had gehoopt, de hand te herkennen, maar 't zijn drukletters, uit een krant geknipt.”

Hij staarde met ongewonen ernst het raam uit. De zon brak juist door de wolken heen, en de regendruppels, die aan de struiken hingen, fonkelden als diamanten in het stralende licht.

Toen wendde hij zich weer tot Marais.

„Voor drie jaar hebben we in deze mijn iets dergelijks gehad. Het was ook een bedreiging, doch het ging om een heel andere zaak. Jij weet toch, waarom men jou gram is?”

„Omdat ik een Afrikaner ben.”

„Dat is het niet precies. Jij bent een Krugerman; daar zit de kneep. Ik wil je vertellen, hoe het met dien bedreigden man is afgelopen. Hij ging op zekeren morgen met de lift naar beneden, en is niet meer boven gekomen. De donkere mijnen bewaren het geheim van zijn dood.”

Er heerschte eenige oogenblikken een bange stilte. Toen zeide de kapitein, met de vingers op de tafel trommelend: „Marais, jij bent een vreemde eend in de bijt.”

Jan voelde, welken kant Harrison uit wilde, en tevens werd de geest van het verzet bij hem levendig.

„Ik weet het, kapitein.”

„Ik zou die eend aanraden, een veiliger bijt op te zoeken.”

„Dat wil ze niet, kapitein.”

Het was het Afrikaansche bloed, dat sprak.

„Dan zal die eend het hard te verduren krijgen, Marais — heb je nog iets anders?”

„Ik wensch te weten, of u aan mijn zijde staat.”

„Ik gaf je mijn raad ten beste.”

„Daarvoor ben ik u dankbaar, kaptein, al zal ik hem niet opvolgen.”

Een glans van warme sympathie gleed over de nobele trekken van den Engelschman.

„Ik respecteer je moed, Marais. Ik hoop in een dergelijk geval niet anders te handelen; gij zijt een man, en doet je natie alle eer aan. Maar ik kan den toestand niet veranderen; het gaat boven mijn macht. Gij hebt den stroom tegen, en denk er om: er bevinden zich desperado's onder je vijanden!”

„Maar u zult toch niet dulden, dat het onrecht tegenover mij zegeviert?”

Harrison rees op van zijn stoel.

„Hoor eens hier — ik sta aan je zij, en zoover mijn arm reikt, zal ik het recht handhaven. Houd je daarvan verzekerd!”

„Dan is 't altemaal recht!” zei Marais.

Zoo stonden ze daar bij elkander: de Hollandsche Afrikaner en de Engelschman, vrienden en bondgenooten, voorafschaduwend een tijd, die nog ver in de toekomst lag, waarin de Hollandsche Afrikaner en de Engelschman elkander als bondgenooten de hand zouden reiken, om het gevaar van den zwarten Kaffervloed te keeren.

HOOFDSTUK XX

De brandende Lont.

Zwijgend begaf Marais zich naar de lift. Waar hij keek, zag hij vijandige blikken. Het was het onzichtbare slag-net, dat hem omsingelde. Hij bevond zich op vijandelijk gebied, waar het gevaar hem uit elke hinderlaag bedreigde. Dit besef begon hem te prikkelen en op te winden, en er was een straffe zelfbeheersching noodig, om zich kalm te toonen.

Indien hij angst verried, was hij verloren. Op zijn jachttochten met zijn vader placht deze hem te zeggen, dat de

---

jager als zijn laatste wapen nog zijn oogen heeft. Zonder een geweer bij zich, had zijn vader een keer een woesten leeuw door den blik van zijn oogen bedwongen, totdat een andere jager het wilde beest met een kogel had neergelegd. Deze vijanden waren ook als het wild gedierte. De ongelukkige, van wien Harrison zooeven vertelde, had het ervaren, en Hammersteins waarschuwing kwam aan Marais niet meer zoo ongerijmd voor.

Maar hij zou zijn vijanden temmen uit eigen kracht. Een koel hoofd en een vastberaden wil — dat was alles.

Zoo begon de arbeid. Het geklop der houweelen werd gehoord, en de kaarsen, die de mijnwerkers bij zich hadden, leken met haar geel, onrustig licht op de dwaallichten van berggeesten, waarvan de legenden vertellen. Waar die lichten heendwaalden, langs de sombere rotslagen, fonkelde het kwarts op.

Het gelaat van den opzichter Slawski dook op uit de duisternis.

„Baassie,” had de Zulu-Kaffer Lavater, die met de behandeling der drilboren evengoed vertrouwd was als een blanke, een keer tot Marais gezegd, „als jij kwaad is, dan kun jij kijk als een leeuw, maar die baassie Slawski kijk als een hongerige jakhals, die in die nag die lammers wegsteel van die skaap.”

Iets van den blik van den jakhals weerspiegelde zich weer in het oog van den Pool. Tusschen die oogleden, bedekt met stof, flikkerde de furie van een man, die twist zocht.

„Ben jij een contractant?” zeide hij, „je verstaat je vak niet — kijk eens naar de zoldering!”

Het licht van zijn acetyleenlamp gleed langs de zoldering en de binnenwanden der mijn.

„De vorige week rolde er een stuk rots naar beneden door jouw onvoorzichtigheid. Het scheelde weinig, of Sixpence had er het hachje bij ingeschoten.”

„Bedoel je den Basuto-Kaffer Sixpence, die bij mij werkt?” vroeg Marais.

„Dien bedoel ik juist.”

„Hij is al lang weer aan 't werk, man. Het is belachelijk, om daar zoo'n drukte over te maken. 't Was een schram van de huid en anders niet.”

Het fitten van den opzichter begon hem te vervelen. Dat moest nu maar eens uit zijn. En Marais was niet van zins, van zijn hart langer een moordkuil te maken.

Slawski ging opnieuw met de lamp sarrend langs de wanden van den mijngang.

„Gij waagt het leven van de beste en de braafste Kafferjongens, waarover onze Maatschappij beschikt. Dat moet nu uit zijn, of ik maak er rapport van.”

De Kaffers, die met een koortsachtigen ijver werkten, omdat Marais een extra-premie in 't vooruitzicht had gesteld, ingeval ze vlug opschoten met het werk, luisterden niettemin met gretige ooren naar het twistgesprek. Ze hadden er heimelijk leedvermaak in, dat deze blanken elkander den mantel uitstoften.

Marais zag het wit van hun oogen, en hij begreep de snelle, zijdelingsche blikken, waarmee zij Slawski en hem opnamen. Zij dronken elk woord in, en Marais' prestige kreeg er stellig een knauw door. Slawski hoopte al het vuil voor de deur van den Afrikaner, en had hij voor eenige weken zijn zin gekregen, dan had Marais opgescheept gezeten met een bende van de luiste zwarte baliekluivers — het uitschot der arbeidsmarkt.

„Ik zal 'trapporteeren,” bromde Slawski; „ik doe het.”

„Ga je gang!” antwoordde Marais, „het raakt m'n koude kleeren niet.”

Slawski verdween als een wild dier, dat terugkruipt in het hol, waaruit het is gekomen; het licht van zijn lamp kwijnde weg; al flauwer werd het geknars van het kwarts onder zijn voet. En de mijn, die gedurende eenige minuten vol scherp licht en diepe schaduw was geweest, zonk weg in een grauwe schemering, waarin niets werd onderscheiden dan een flikkering van geel lantaarnlicht op naakte, zwarte Kafferhuiden.

Met de Kaffers kon Marais goed overweg. Er was wel eens een verkeerde onder, doch dat was een uitzondering.

Hij had op Vierhoek, de plaats van zijn vader, geleerd, hoe men met de Kaffers moet omgaan: niet slap en weekelijk, maar stipt en vastberaden, en altoos rechtvaardig.

Eénmaal had zijn vader door een vergissing, die te goeder trouw was, een zijner Kaffers een onverdiende straf opgelegd. Later herstelde hij de fout, en deze Kaffer werd de trouwste van allen. Omdat hij bemerkte, dat zijn baas voor het recht was.

De scheeve verhouding, waarin Marais zich bevond, bestond dan ook niet tegenover de Zwarten maar tegenover de Blanken, dank zij Slawki's giftig gestook.

Doch Hammerstein gedroeg zich, evenals vroeger, ook op dezen dag als een standvastige vriend. Toen het schaft-tijd was en tijd om brood te eten, en de andere Blanken zich op een voorzichtigen afstand van Marais hielden, alsof hij door pestbacillen was aangetast, voegde de Duitscher zich bij den Afrikaner.

„Dat is me ook een geval met dien Williams, Baas — zit u er ook tusschen?”

„Mijn oververdiend geld is naar de maan, maat.”

Hammerstein had de neiging, op zijn menschenkennis groot te gaan, en thans bood zich een eenige gelegenheid.

„Had ik het maar geweten,” zeide hij, „ik zou u hebben gewaarschuwd. De schelm is den duivel ontkropen, wat ik u zeg. Ik zag het dadelijk; die gluisperige oogen stonden mij niet aan. Hij vroeg mij een keer, of ik ook geen aandeeltje wou nemen in de Komeet, maar de schavuit moest eerder opstaan, om Dietrich Hammerstein te bedotten. Ik ben er te oud voor geworden. Een oud-prospecteur — neen, zulke oude ratten loopen niet zoo gauw in de val.”

Hij keek den Baas aan, en op zijn zwartgebaard gelaat kwam de zorg boven. Hij dempte zijn stem; het werd fluisteren.

„Denkt u nog om mijn waarschuwing, Baas?”

„Ik ben ze niet vergeten,” antwoordde Marais met een rustig gebaar.

„U verteldet mij Maandag, dat u nog een aparte waarschuwing hadt gehad.”

„Een termijn van drie dagen werd mij gesteld om te vertrekken, en was die termijn afgelopen, dan zou de executie worden uitgevoerd.”

In den toon, waarmee de jonge Afrikaner sprak, was geen spoor van angst te bemerken. Hij sprak er over, alsof het den verkoop van een ouden, afgeleefden os betrof.

„'t Is nu de vierde dag, Baas. Kijk eens ongemerkt om, en zie die oogen eens!”

Marais draaide zich langzaam om. Slawski, de opzichter, was juist in gesprek met Gil, terwijl de oogen van de ploeg mijnwerkers, die er omheen was gegroepeerd, in de richting van den aannemer staarden. Het was een wereld van haat, welke uit die oogen flikkerde.

„Machteloze woede!” mompelde Marais. „Ze heeft nu haar hoogtepunt bereikt, en straks gaat ze luwen. Ik ken dat wel. Net opgehitste honden; zijn ze uitgeraasd, dan gaan ze slapen.”

Hammerstein schudde het hoofd.

„Ik hoop, dat u gelijk hebt, Baas, maar ik vrees er voor.”

Hij had zijn brood gegeten, en vouwde den papieren zak, waarin het brood had gezeten, bedachtzaam ineen.

Marais keek op zijn horloge.

„'t Is tijd,” zei hij, „ik zal de bel luiden.”

Het bedrijf was weer in zijn volle werking, toen een krachtige stem aan 'teinde der galerij werd gehoord.

„Niets bijzonders, Marais?” riep die stem.

„Niets bijzonders, kapitein.”

„Al recht.”

De stem werd niet meer gehoord. Met een glimp zag Marais nog even het gelaat van Harrison in 'tscherpe licht van een acetyleenlamp; toen was het verdwenen in de duisternis.

Het deed hem toch goed. Harrison waakte. Hij was een rondborstig, eerlijk man, op wien Marais kon rekenen. Als hij zulke bevriende stemmen maar hoorde, dan voelde hij zich sterk. Hammerstein was zijn vriend, en Harrison was het ook.

Zwijgend werd de arbeid voortgezet. Dat zwijgen, in de

---

zwarte diepten der aarde, te midden van een vijandige ploeg, had toch iets benauwends. Nóóit had Marais het zoo sterk gevoeld als dezen namiddag, en het was hem, alsof de vrees als een hatelijk, venijnig insect tegen hem opkroop.

Hij vond die vrees toch bespottelijk, en niettemin was hij niet in staat, ze van zich af te schudden. Kon hij maar even met Hammerstein spreken, dan zou 't wel beteren, maar de Duitscher had zijn werk aan 't andere einde van de mijn-gang, en mocht niet gestoord worden.

Doch waarvoor zou hij zich toch angstig maken? Voor dien Pool, die reeds sidderde, als de goudkoning Philips met de wenkbrauwen fronste? Of voor Gil, den voorman, den borstlïjder, wiens ééne long reeds was verteerd, en wiens andere long was aangetast door het verpestende stof?

De ineenstorting van de „Komeet” was vrij wat erger. Maar misschien zou er nog wel wat te redden zijn; men maakte het gemeenlijk erger dan het was.

Marais voelde, dat hij heden niet bij zijn werk was. Het was dom; hij zou 't bij zijn werkvolk afkeuren, en waarom gaf hij dan zelf zoo'n slecht voorbeeld?

Het werd hoog tijd, zijn gemoed af te sluiten in waterdichte schotten.

Hij rees op uit zijn mijmering, en keek naar het werk. Hij was weer de contractant, de aannemer; zijn blik werd streng en zakelijk.

Waar was Gil?

De voorman kwam er net aan met de benoodigde dynamiet, de draden der lont en de slagdopjes. Lavater vergezelde hem, en Marais zag, hoe zij in de duisternis der mijnen verdwenen.

Het was in orde. Gil zou de lonten bevestigen en aansteken.

De oogen van Marais begonnen te schitteren. Het was toch eigenlijk een mooi werk, om uit deze ijzergrauwe rotsen het goud te halen. Zij waren weerbarstig; zij wilden haar schatten bewaren, maar het dynamiet zou het goudstof losscheuren uit haar ingewanden.

Dwars door die rotsen heen lag de weg naar de fortuin.

Hammerstein, die bij het oude zwoer, omdat hij zelf al oud begon te worden, mocht zoo hoog bogen als hij wilde, op de vroegere methoden, waarbij een gouddelver soms een klomp baar goud vond, maar de nieuwe methode won toch maar te wissel, omdat er een wiskundig stelsel in zat.

Het ging langzaam, bij duimbreedten — de echte slakkengang, zou een vreemdeling denken. Maar die vreemdeling bewees daarmee, een leek te zijn. En als hij in den voormiddag dien „slakkengang” had gezien, zou hij zich in den namiddag verbazen bij de uitwerking der ontploffingen, die de mijn met donder en rook vervullend, de weerbarstige rotsen braken en spleten.

Marais was maar blij, contractant te zijn geworden. Vast traktement, vaste armoel Thans verdiende hij vijftig shilling per vadem, en als 't niet tegen liep, zou hij honderd pond sterling per maand besommen voor zich zelf. Dat was laag geschat. Gister had Marais een collega gesproken, die de vorige maand honderd vijftig pond sterling had gemaakt.

Het ellendige gevoel, levend begraven te zijn onder de aardkorst, verdween. Het loon verzoette den arbeid — nergens gold het meer dan onder den grond. De werkplaats was geen sanatorium, doch wie beweerde dat ook? En waren de acht uren werktijd om, dan bracht de lift hem weer boven, en behoefden zijn longen niet meer te snakken naar frissche lucht, als een visch, die op het droge liggend, naar water snakte.

* * *

Van voren en van achter werden de ontploffingen gehoord, en Marais wachtte in zijn schuilplaats, dat de ontploffingen ophielden. Toen was het zijn tijd.

„Hoeveel boorholten?” riep hij.

En een stem uit de duisternis antwoordde: „Twee-en-twintig.”

Dat was de stem van Gil, den voorman.

„Heb ik het goed verstaan: twee-en-twintig?”

„Ja Baas; twee-en-twintig.”

„Vooruit dan!”

De ontploffingen van zijn mijngang begonnen, en hij telde zorgvuldig, zooals altijd.

Vijf — tien — twintig — een-en-twintig . . .

Hij wachtte op de twee-en-twintigste ontploffing, maar tevergeefs.

„Hoe is 't mogelijk!” mompelde hij; „weer één te kort!”

En hij klemde de handen van ergernis samen.

Nog even wachten. Vijf minuten. En hij wachtte, met het horloge in zijn hand, vijf minuten. Hij wist niet, dat vijf minuten zoo lang waren. Hij legde het uurwerk aan het oor, om te hooren, of het nog tikte. Jawel, het tikte nog; en de seconde-wijzer liep rond.

Zoo wachtte hij dan de volle vijf minuten, maar nu was zijn geduld dan ook geheel uitgeput. Hij nam de mijnlamp, en klauterde vlug naar beneden.

In zijn zak bevonden zich de slaghoedjes en de klemmers; hij had ze bij voorbaat reeds in zijn zak gestoken.

Het was gelukkig, dat hij de mijnlamp bij zich had — wat zou hij anders in de duisternis moeten beginnen? Hij had nu reeds halswerk, om over de rotsblokken, die van de rotslagen waren afgesplinterd, te komen. Maar hij had er routine in gekregen, en kwam er overheen.

Hij moest diep dalen. Geheel onder zou de weigerende boorholte wel te vinden zijn; even als vroeger.

Zoo daalde hij dan.

Toen zag hij in de duisternis beneden zich een klein licht, zoo iets als een brandende sigaar. Zijn adem stakte — het vuur van een brandende lont . . .

Maar het was toch onmogelijk; zijn zenuwen waren overprikkeld, en hij zou er eens een zenuwarts over raadplegen. Zonder twijfel — het moest gezichtsbedrog zijn.

En toch was er dat licht — een rood gloeiende punt . . .

Ze bewoog zich; ze kroop verder, langzaam, voorzichtig als een sluipende slang. Marais' oogen waren star van ontzetting op die gloeiende punt gericht — ze beteekende verplettering! de dood! het einde der goudkoorts!

Doch in dit ontzaglijk oogenblik kreeg hij zijn tegenwoordigheid van geest terug, en hij ijde met hijgenden adem

---

voorwaarts, om de brandende lont te bereiken. Hij zou ze uitdooven met zijn hand, al zou hij er de hand mee verschroeien.

Nu scheidde hem nog één zwaar rotsblok van de brandende lont, hij wilde er overheen kruipen.

Dat was het oogenblik. Een scherpe vlam.... een daverende knal.... de donder van neerploffende rotsstukken...

Toen was 't voorbij, en heerschte in die diepten der aarde weer de duisternis en de stilte van den nacht.

HOOFDSTUK XXI

Mene Mene Tekel.

Toen Marais uit zijn diepe bewusteloosheid ontwaakte, was alles duister om hem heen. Hij moest zich bezinnen, wat toch eigenlijk met hem was geschied, en was er voorloopig niet toe in staat. Er was een gaping in zijn denkvermogen, zooals het ons kan gaan, wanneer we lang hebben geslapen. Hij sloeg een verdwaasden blik om zich heen, en voelde een drukkende pijn op de borst. Er lag iets zwaars zijdelings op hem, dat hem den adem dreigde te benemen; hij tastte naar zijn hoofd, en voelde, dat zijn vingers vochtig werden; het was bloed.

Hij betastte het looden gewicht, dat hem drukte; het was een rotsblok. Hij deed een uiterste krachtsinspanning, en wentelde het een slag om. Nu kon hij er onder uitkruipen.

Dat rotsblok gaf hem zijn herinnering terug. Het moest het blok zijn, waarover hij heen wilde kruipen. Nu wist hij ineens alles. Het was zijn plan geweest, de brandende lont te dooven; toen had hij een vlam gezien — dat was het laatste.

Een ontploffing....

Hij tastte naar de lamp, maar vond ze niet. Pikzwarte duisternis omringde hem; hij was begraven in de mijn, levend begraven, en die ontdekking deed hem een rauwen kreet slaken van den bangsten nood.

Hij luisterde, of het suizen niet werd gehoord der lift en of hij geen voetstappen hoorde. In de verte klonk het eentonig gedrup van water, anders niets.

„Hammerstein,” riep hij, „waar ben je? Lavater, je baas roept je, hoor dan toch, Lavater!”

Er kwam geen antwoord dan de droeve echo van zijn eigen, door angst gefolterde stem.

Hij beproefde op te staan en een uitweg te zoeken, maar hij stiet met het hoofd tegen de harde, onvermurwbare rotsen.

Waar was nu zijn eigen kracht? Het was niet uit te houden. De angst klom elk oogenblik te midden van de vreeselijke duisternis, in de ingewanden der aarde.

Het was om krankzinnig te worden; hij voelde iets, zoover een mensch, wonend in een brooze tent van vleesch en bloed, kan voelen, van die schrikwekkende verlatenheid, die den Verzoener van God met de menschheid den bangen kreet had doen slaken: „Mijn God! Mijn God! waarom hebt Gij mij verlaten?”

Marais herhaalde dien kreet. Daar, in de diepte der aarde, kwam hij tot zichzelf. De goud dorst was over; hij was ontwaakt en zag de werkelijkheid.

Doch die werkelijkheid was ontzettend. Hij lag voor de poorten des doods: onverzoend met zijn vader, onverzoend met God, en voor zijn geestelijk oog bliksemde hem van die grauwe rotswanden het „Mene, Mene, tekel!” tegen.

Toen barstte de kreet uit zijn verslagen hart: „O God! Wees mij zondaar genadig!”

Giftige gassen vervulden de mijn. Zijn longen ademden ze in, en hij zonk weer weg in den zwarten vloed der bewusteloosheid.

Marais ontwaakte, toen het licht van een lamp op zijn oogen viel. Het deed hem pijn, en hij sloot de oogen weer. Hij wilde denken, maar het ging niet, en terwijl hij de hand aan het voorhoofd trachtte te brengen, om de wolk weg te vagen, die zijn hersenen in nevelen hulde, bemerkte hij, dat zijn armen als verstard waren.

Zijn lichaam was een vreemd lichaam geworden; het be-

---

hoorde hem niet meer toe, het was van een ander — zoo leek het hem toe. In elk geval, het gehoorzaamde niet meer aan zijn wil; het was de bedwelming door de gassen, die op zijn brein werkte.

Hij trachtte de oogen te sluiten voor de vreemde wereld, en te slapen.... te slapen.... Er woonde een vaag besef in hem, dat zulks het aangenaamste zou zijn. Het was een gevoel als van den Alpenreiziger, die te midden van de gletschers door de vorst wordt bevangen. Hij geeft den strijd op, en legt zich neer. Hij slaapt in, om dood te vriezen.

Het oer van Marais ving een verwarring van klanken op, en een vreemde hand betastte zijn hoofd. Het werd omwonden, alsof het in een harnas werd gesnoerd, en een vreemde stem, die iets gebiedends had, zeide: „Zie zoo, nu is het bloeden gestelpt.” Hij hoorde het geluid dier woorden, maar verstond ze niet.

Toen verklonken de stemmen, en zijn lichaam rees langzaam op naar de hoogte. Hij deed er zelf niets aan en kon er niets aan doen: door de verstarring, waarin zijn leden als in een ijzeren net gevangen waren. Het was een langzame, rustige, zekere beweging, en hij kwam weer in de duisternis.

Hij merkte het met voldoening, want nu werden zijn oogen niet meer bezwaard door het licht. Zijn borst slaakte een zucht van verlichting; nu kon hij slapen....

De drang naar zelfbehoud scheen geheel gestorven. Hij tobde er niet over, want hij besepte het niet eens. Hij was als een dronken man; dat deden de gassen.

Toen hield de beweging op; hij voelde, dat hij werd opgenomen en voorzichtig neergelegd. En het licht der avondzon viel op zijn oogen....

Er waren een aantal stemmen, die hij niet verstond. En toen ging het ineens als een hevige electriche stroom door zijn leden, want hij hoorde een nieuwe stem, en zooals die stem sprak, kon geen andere spreken.

Zij sprak dringend met een man, die hier scheen te regeeren, en het leek, dat zij een grooten tegenstand had te overwinnen.

Maar die stem overwon, zooals zij altijd overwon. Marais

---

hoorde een voetstap naderen: vaardig als de tred der ree op de bergen, en hij herkende dien stap. De nevel, die zijn hersenen omhulde, werd lichter; ja, hij herkende de stem en den voetstap!

Nu opende hij langzaam zijn oogen. Een gedaante bukte zich over hem heen. Zij leek ver af, maar moest dicht bij hem zijn.

„Jan — ken je me?”

Er vielen droppels op zijn gezicht, maar het regende niet. De avondhemel was strak en blauw.

Hij zuchtte zwaar en trachtte te spreken. Maar het ging niet; het was als een gesmoorde kreet, wat zich aan zijn keel ontwong.

Hij had haar woorden gehoord, maar niet verstaan. De oorzaak was de nevel, die zijn hersenen nog omhulde. Het werd lichter, maar de nevel was nog niet geweken. Hij herkende echter het meisje, dat stond vast.

Toen naderde een man met een gebaard gelaat.

„Mejuffrouw,” zeide hij op welwillenden, maar beslist toon, „dat komt later. ’t Is nu genoeg.”

Marais verstond de woorden niet, maar het meisje verwijderde zich, en het was een groot harteled voor den jongen Afrikaner.

„Waar is de zuster?” vroeg diezelfde man.

„Hier, Dokter,” riep een frissche stem, „hier ben ik al.”

Zij stond daar, den hagelwitten doek om het hoofd.

„Heeft u de boodschap ontvangen, en voor warme dekens gezorgd?”

„Jawel, Dokter.”

Hij knikte tevreden.

„Ik heb u het liefste bij zulke karweitjes. Ik moet verpleegsters hebben, die leven voor haar taak.”

Marais kon sommige woorden reeds verstaan. Zij piekten boven den nevel uit, waarin hij zich bevond, als bergtoppen boven den morgennevel.

De dokter bukte zich over Marais heen.

„Zuster — heb je wijn meegebracht?”

Hij was er een van de oude garde, van die in den dienst vergrijsde veteranen, welke maling hebben aan de nieuwste ontdekkingen der medische wetenschap, maar praktisch onderlegd zijn.

Deze dokter was officier van gezondheid geweest op een oorlogsschip, had als medische hulp met een gezelschap natuuronderzoekers een tocht meegemaakt dwars door het Donkerst Afrika, en had sedert een paar jaren een betrekking als mijndokter bij de Kosmos aanvaard.

Met vlugge hand schonk de zuster reeds in. Zij las den dokter zijn wenschen als van de lippen, en reikte hem het kleine bekertje met wijn.

Toen nam de dokter het hoofd van den patiënt in zijn arm, en zette hem het tinnen bekertje aan de lippen.

„Slik nu, vrind, — kun je slikken?”

Marais dronk. O, het deed hem goed, want hij had dorst. Doch de dokter nam het bekertje weer weg, voordat het geledigd was.

„Heb je nog niet genoeg, vrind?”

En het smeekende oog van Marais ziende, zette hij het nogmaals aan diens lippen.

„Nu is 't genoeg voorloopig,” zei de dokter; „straks zullen we weer zien.”

En hij reikte het bekertje over aan de zuster.

De wijn deed den lijder verwonderlijk goed. De verstarring zijner leden begon te wijken; hij naderde de wereld, waarin hij had geleefd; de werkelijkheid werd zichtbaar....

Hij voelde een hand aan zijn hals: een vaste, sterke hand. Zij ontknoopte zijn hemd en ontblootte zijn borst. Het deed hem weldadig aan; hij verlangde naar lucht en ruimte, en hij haalde diep adem.

De dokter onderzocht den patiënt.

„Hoe is 't, dokter?”

Dat was niet de stem der zuster; het was die andere stem, welke hij liefhad. Hij had gevreesd, dat zij was weggegaan, maar zij was gebleven, en ze beefde van liefde, angst en verlangen.

De dokter lachte.

„Ik heb den patiënt daaronder ook al vluchtig onderzocht. 't Zal wel gaan — wis en zeker! 't zal wel gaan.”

„Ik heb tenminste nog niet kunnen ontdekken,” ging hij op langzamen, voorzichtigen toon voort, „dat er edele deelen zijn geraakt. En we willen hopen, dat er geen complicaties komen.”

Hij richtte zich weer op.

Daar stond de oude Schot alsmede diens vrouw, die anders nooit meer op straat kwam. Op hun gelaat was een oprechte en diepe belangstelling te lezen, en Mac Crie riep het zijn vrouw met een geweldige stem in 'toor, dat de dokter er allen moed op had.

Oom Jacob was er ook. Hij had den winkel in den steek gelaten, en tante Jenneke was ook gekomen.

Zij zaten met Nellie juist aan tafel, toen de oude Schot kwam binnenstropelen. Hij had de eerste oogenblikken geen woord kunnen spreken, omdat hij buiten adem was geloopen, en toen vertelde hij van het schrikkelijk ongeluk, dat Marais had getroffen. Meer wist hij nog niet; hij had het van Hammerstein vernomen, die hem aanstonds had verwittigd.

Hammerstein stond vlak bij de baar, waarop Marais was neergelegd, als een grimmige waakhond, die gereed is, om iedereen, die zijn meester te na zou komen, naar de keel te vliegen. Zijn breed gelaat weerspiegelde tegenstrijdige aandoeningen, die zijn gemoed bestormden.

„Het is een wonder Gods, menschen, dat hij nog leeft,” zei de Duitscher. „Toen baas Marais werd gemist, daalde ik met de reddingsbrigade naar beneden; hij moet met kracht zijn weggeslingerd, achter een rotsblok, en dat rotsblok is zijn behoud geweest. Het heeft hem beschermd tegen de neervallende stukken.”

Hij keek rond. Op een afstand gingen Slawski en Gil voorbij.

„Moet jullie niet eens zien, hoe het met je kameraad is afgeloopen?” vroeg hij; „hier ligt hij.”

Ze gaven geen antwoord en liepen haastig voort.

„Ik dacht het wel,” zei Hammerstein. „Nee, die komen niet.”

En met een fel gebaar voegde hij er aan toe: „Ik denk er het mijne van; ik heb het voorzien en Marais gewaarschuwd voor de moordenaren.”

De dokter keek hem verwonderd aan.

„Ge durft veel te zeggen.”

„Omdat ik de waarheid aan mijn zij heb, dokter.”

„Ge zoudt met de justitie in aanraking kunnen komen.”

„Ik waag er mijn knoken aan.”

En deze gouddelver, die een kwart eeuw te midden van roekeloze avonturiers en ontslagen tuchthuisboeven had geleefd, maar in wiens ziel een onuitroeibaar besef van eerlijkheid en rechtschapenheid was ingeplant, zette de ruwe handen als een trompet voor den mond en riep den Pool en Gil na met een daverende stem: „Moordenaren! Moordenaren!”

De dokter had er zich echter niet verder mee bemoeid. Hij kende het ras der gouddelvers wel. Deze menschen, die acht uur lang zwijgend in de duisternis der diepte moesten rondwroeten, wreekten zich, als zij boven waren gekomen, door hun gemoed en hun ergernissen in de krachtigste termen te luchten. Men kon er tegen ingaan, maar baten deed het niet. Dat was thans alweer gebleken.

„Zuster,” zei de dokter, „is de kamer gereed in het ziekenhuis?”

„Jawel, dokter.”

„Welk nummer?”

„No. 37.”

„Is ze ruim? En is er licht? Ik houd van licht en frissche lucht voor onze patiënten.”

„Een prachtkamer,” lachte de zuster.

Doch Marais kreeg een gevoel, alsof hij een drank te slikken kreeg, flauw van slappe zoetheid. De verdoffing van zijn brein was geweken, en al de narigheid der werkelijkheid omringde hem.

Het was immers het ziekenhuis van Kosmos; de vijandschap, die rond hem sloop, zou hem daar zoeken en vinden. Er kwam een sterk vermoeden bij hem boven, dat hij het slachtoffer was geworden van een verraderlijken moordaan-

---

slag, en wie kon hem verzekeren, dat hij in het ziekenhuis veilig zou zijn?

Misschien was er overdrijving in zijn voorstelling, en was zij het gevolg van zijn geschokte zenuwen. Maar hij kon toch niet door eens anders oogen zien, en was op zichzelf aangewezen.

Hij herkende Hammerstein, en in den opstand zijner ziel, in die hevige opvlamming van zorgen en begeerten, kreeg hij zijn stem terug.

„Kom eens hier, ou-jongen,” zeide hij, „en vertel mij waarom ik in het ziekenhuis moet worden opgekurkt.”

De Duitscher trok de schouders op.

„Dat gaat me boven mijn vuurmaakplek,” was zijn antwoord, „maar de dokter zal 't wel het beste weten.”

„Ben jij ooit in een ziekenhuis geweest, Hammerstein?”

„Nóóit!” antwoordde de Duitscher, en zijn oogen keken met een fier zelfbewustzijn rond.

Dietrich Hammerstein in een ziekenhuis — het leek hem al te zot.

„Ik was als prospector in de Portugeesche kolonie, en kreeg de malariakoorts als een paard. Ik sleepte mijn zieke lichaam den berg op en daar genas ik. De lucht en de Haarlemmerolie leverden 'them; er zijn geen beter medicijnen.”

Toen wendde Marais zich tot den dokter, die met een levendige voldoening had geconstateerd, dat alle functies bij den patiënt weer normaal werkten.

„Dokter, moet ik een operatie ondergaan? Moet een been of een arm worden afgezet?” vroeg Marais.

De geneesheer lachte weer.

„Gelukkig niet.”

„Waarom moet ik dan naar het ziekenhuis?”

„Omdat ge rust moet hebben. Het gif van de gassen moet er uitgejaagd — ge wilt met dat verpestende gif in je bloed toch niet blijven rondloopen?”

„De frissche buitenlucht is de beste medicijn.”

„Daarom krijg je een grooten tuin tot je beschikking.”

En zich tot een paar bedienden wendend, die met

---

groot ongeduld al meer dan een kwartier hadden staan wachten, zei de arts: „Neemt de brancard op — voorzichtig!”

Doch Marais weigerde weggedragen te worden, en Nellie, die het zag, zuchtte.

„Wat ga je nu uithalen?” vroeg de dokter op krachtigen toon; „zoo iets heb ik nog nooit beleefd.”

Hij drukte den lijder met een fors gebaar neer.

„Wees nu niet rebelsch, Marais! Wij meenen het goed met je — je raakt toch niet onder de beulen, als je naar 't ziekenhuis gaat?”

„Als je 't goed met me meent, breng mij dan terug naar mijn logieshuis!”

De dokter keek hem over de bril doordringend aan.

„Je weet niet, Marais, wat je past. Je gedraagt je net als een klein, ontoerekenbaar kind. Luister naar mij!”

Marais volhardde in zijn verzet. De geest van den tegenstand was over hem vaardig geworden. En de dokter maakte zich driftig.

„Goed, dan heb ik ongelijk. Niettemin ga je naar No. 37 — heb je me nu begrepen, Marais?”

„Ik wil niet,” was zijn antwoord.

Hij rees weer omhoog op de brancard. En met een innerlijke voldoening, dat hij weer de macht over zijn armen had, sloeg hij de handen aan den rand van de baar.

Het werd een netelig geval; de dokter wist er alles van. De weerbarstigheid der harde rotslagen, die het gouderts eerst loslaten, als haar kracht gebroken en verpletterd is door het dynamiet en de reuzenhamers der batterijen, was vleesch en bloed geworden bij deze goudelvers. Het was een resoluut menschenras, dat voor niets terugdeinsde, en een oogenblik moest de dokter zich beraden, wat hem nu te doen stond. De opwinding was slecht voor den patiënt, en hij wond zich reeds op.

Toen kwam tante Jenneke, tusschenbeide. Zij had slechts een paar woorden gewisseld met oom Jacob, en alles was reeds voor elkander.

„Ons huis is groot genoeg, dokter, voor Marais en voor

---

een verpleegster; sta hem aan ons af — we zullen trouw voor hem zorgen!”

De arts hield een fraaien wandelstok met gouden knop in de hand. Het was een geschenk van een Indischen vorst, dien hij met Gods hulp had genezen. De gemalin van dezen vorst had den dokter gesmeekt, dat haar man in het paleis zou worden verpleegd, en hij had geweigerd — zou hij 't dan nu aan die oude tante toestaan?

Hij stiet met den wandelstok driftig op den grond.

„Op die manier raken we van den regen in den drup. Neen, het gaat niet. Ik prijs uw goede bedoelingen, ik waardeer ze ten hoogste, maar het zou op die manier je reinste anarchie worden. Het kan niet; het kan absoluut niet.”

Tante Jenneke zuchtte. Deze vrouw, die altijd raad wist, was dezen keer ten einde raad.

Doch de stem, die de jonge Afrikaner liefhad, boven alle andere, wist raad.

Nellie schreed naar de brancard. Marais zat rechtop, de handen nog aan den rand geslagen. En als een moeder legde zij haar hand op zijn verbonden hoofd.

„Ga nu rustig liggen!” zeide ze.

Hij keek haar lang aan, met een vorschenden blik, alsof hij een raadsel trachtte te ontwarren. Toen legde hij zich neder.

Toen zeide ze: „Ik zal je elken dag komen opzoeken in het ziekenhuis — is het nu goed?”

Zijn gelaat effende zich; het werd kalm en rustig.

„Dat mag toch, dokter?” vroeg zij.

„Als de patiënt het goedvindt,” lachte de geneesheer.

Het geval begon hem belangwekkend te worden. Hij riep het meisje apart.

„Mag ik u een vraag doen, juffrouw? Als ze onbescheiden is, dan vraag ik verontschuldiging — is u de verloofde van Marais?”

Zij zag hem aan met een plooi om haar mond, die herinnerde aan haar vroegeren schalkschen glimlach.

„Ik hoop zijn verloofde te worden — met uw hulp.”

„Nu breekt me de klomp,” zeide hij, „nu breekt me de klomp!”

En zijn hand streek met verbazing door de weinige grijze haren, die eenzaam prijkten op zijn kalen woestijnschedel.

Doch een oogenblik later was hij weer de nuchtere dokter. De bedienden namen de brancard voorzichtig op, en Marais werd zonder ongevallen op kamer No. 37 gebracht.

HOOFDSTUK XXII

In het Ziekenhuis.

„Zijt ge klaar?” vroeg tante Jenneke op een namiddag aan Nellie.

„Ik sta reeds te wachten,” antwoordde het meisje.

Zoo gingen zij dan naar het ziekenhuis, waar Marais lag.

Tante Jenneke had de weldaad van een ziekenhuis reeds verleden jaar leeren kennen, toen zij er een familielid had bezocht. Vroeger had zij een grooten schroom gehad voor het ziekenhuis; zij had er tegen aangekeken als tegen een soort gevangenis, waar de mensch alle vrijheid mist, doch er was een kentering gekomen, toen zij de toewijding had gezien, waarmede de zusters haar arbeid verrichtten.

Deze ziekenhuizen rijzen daar immers op als vluchtheuvels boven den zwarten vloed van lijden en jammer, en roepen den lijders een hartelijk welkom toe. En het is iets schoons en hartverheffends, de zusters aan het werk te zien: die echte zusters bij de gratie Gods, die in warme toewijding, met een troostenden glimlach op het gelaat, de smart en de ellende bekampen.

Ach, achter de stille, vredige muren van het ziekenhuis speelt zich, onbespied door de buitenwacht, zoo menig aangrijpend tafereel af, zich verradend door een zachten snik, een stille traan uit de overkropte borst....

Er wordt ook gebeden in die bedehuizen tot den Oppersten Medicijnmeester. 't Is er een verzamelplaats van menschelijk lijden; God spreekt daar tot de lijders; Hij hield hen stil op hun weg. Hij bracht hen in het ziekenhuis, om